

NEŹDNICA (46) *sb f*

nędnica (45), **nędnica** (1); nędnica : nędnica *Mącz* (2:1).

sg *N* nędnica (23). ◇ *G* nędnice (2). ◇ *D* nędnicy (5). ◇ *A* nędnicę (4) [w tym: -e (1)]. ◇ *I* nędnicą (3). ◇ *L* nędnicy (1). ◇ *V* nędnico (5). ◇ *pl N* nędnice (2). ◇ *V* nędnice (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Istota rodzaju żeńskiego dotknięta nieszczęściem, godna litości; misera Mącz [w tym: w V (1)] (32) : Iaciem ieft wieczna nędnicá/ Tego światá niewolnicá BielKom G4v; Idź nędnico w pokoiu/ á bądź iuz zdrowá/ ábowiem wiará twoiá ciebie zbawioną vczyniá. RejPos 257, 213v, 256v [2 r.]; GórnRozm D.*

W funkcji przydawki orzekającej lub (w zbliżonej funkcji) z elipsą zaimka anaforycznego [w tym w funkcji przydawki: określa podmiot (5), określa dopełnienie (4); z elipsą zaimka: określa podmiot (4), określa dopełnienie (1)] (14): A iáko Iáłtrząb ktorá [wronę] zá ogon połápi/ To wnet pilnie káżdá fie do śwego krzá kwapi. Więc fie pod łkrzydło dłubie/ á w nos drapie nogá/ A ono przedfię dawiá nędnicę vbogá. RejWiz 55; Iáko Agár nędnicá/ gdy bylá zgłodniáá/ Co też zá wípomożenie od Anyoá miáá. RejWiz 156; BielSat C2; RejPos [310] [2 r.]; BielRozm 17; Ale ono nędnicá żalem záłmucona. Wełpól z córá/ łpólęcznym fráfunkiem zwátlona. ZawJeft 38.

~ W wypowiedziach osoby mówiącej o samej sobie (7): RejJóz B4v; RejKup d4; Miseram me, Dolentis et merentis particula, O biedá mnie nędnicy. Mącz 224b, 100d; Do nóg Vlyłfes twoich vpadam nędnicá GórnTroas 48; Oto ia iedná nędnicá między wielá vtrapionych ná świecie nanędnieyła/ do ciebie wołam o ráunek y wípomożenie SiebRozmyśl F; GosłCast 62. ~

Wyrażenia: »nędnica nędnica« (1): Me miseram, O nietetis mnie/ O ya nędnica nedznicá [!]. Mącz 100d.

»nędnica uboga« [szyk 2:1] (3): RejWiz 55; BielSat C2; Cóż? miałby z nędnice vbogięy Ze mnie łzydźić? GosłCast 62.

Przen (4) : RejWiz 167v [2 r.]; Vżrzyłz iákoć okrutnie/ tá nędnicá [!] [tj. Rzeczpospolita] wrzełczy RejZwierz 109.

W funkcji przydawki orzekającej z elipsą zaimka anaforycznego (1): Náthurá náłzá ieft goła tablicá/ Co ná niey píłzá to noši nędnica. RejZwierz 221.

a. *O duszy ludzkiej; w przen (3) : Wycięgnisz tę nędnicę s tey márney á pługawey wieże ciáá łwego tę dufzyczkę łwoię á tego więźnia łwoiego. RejPos 228v, 75; RejZwierz 60v.*

W funkcji przydawki orzekającej lub (w zbliżonej funkcji) z elipsą zaimka anaforycznego [w tym w funkcji przydawki: określa dopełnienie (1); z elipsą zaimka: określa podmiot (2), określa dopełnienie (2)] (5): RejKup n7; Tákżec też náłz Skowronek/ niewinna dufzycá/ Siedzi w plugáwey klatce ná łwiecie nędnicá. RejWiz 171v, 159v, 190; Ciefząc potym duię cźłowieczá nędnicę/ cźęłto tę powtarzał wdzięczną obietnicę ArtKanc B19v.

Wyrażenie: »uboga nędnica« (1): Bo wierz mi że to ná nię [duszyczkę] tędy hárcownicy/ Bárzo iey dufžno z nimi vbogięy nędnicy. RejWiz 190.

2. *Kobieta uboga, nie mogąca zaspokoić potrzeb życiowych (1)* : Nisi prospectum interea aliquid nobis est, desertae vivimus, Yesli nam w tym czáfie opátrzenia yákiego nie będzie vcziniono/ pewniefmy wielkie nędźnice. *Mqcz* 406b.

3. *Kobieta niegodziwa, zła, godna napiętnowania; grzesznica; misera Vulg [w tym: w V (5)] (13)* : á tymes fłowem poráziła onę omylną wiárę oney nędźney á vpádley Iewy/ iżeś ty vwierzyłá Pánu fwoiemu/ á oná nędźnicá vwierzyłá byłá czártu fprofnemu. *RejPos* 273; co nálezła tá nędźnicá [tj. *upadła Magdalena*]/ ktorey iuz nędźnicá fzkodá zwác/ gdyż to ználezła co znáydownali fwięci á miłófnicy Pána *RejPos* [310], [308]v [2 r.], 309, 309v, 322v; Nędźnice fłuchaycie wy rady moiey/ á żáluycie zá to iżeście fie Dyabłom oddály. *SkarŻyw* 125; *GosłCast* 29.

Przen (2) :

W funkcji przydawki orzekającej [w V] (2): Y thy Azya towárzyfko nádzieie Bábilońfkiey/ y flawo ofoby iey: Biádá tobie nędźnico/ przeto żeś fie iemu przyrownála/ y ftroiłás corki twoie w wfłeteczności áby fie podobála y chlubiła z gámratów twoich/ kthorzy fthobą záwždy chcieli fwą wolą pełnić. *Leop* 4.*Esdr* 15/47; *BibRadz* 4.*Esdr* 15/46[47].

a. *O duszy ludzkiej (1)* : O Dufzo moiá/ dufzo mizerna/ [...] vważ złość twoię [...]. Pátrz/ nędźnico/ pátrz ná fprofną złość twoię. *LatHar* 148.

Synonimy: 1. *chudzina, nieboga, nieboraczka, nieszczęśnica*; 3. *grzesznica*.

ZZa